

TAT

**Material om ekonomi,
arbetsliv och
entreprenörskap för
undervisningen i grundskolan**

Varför skapa en upplevelseinriktad, fenomenbaserad vecka eller en vecka för mångvetenskapliga studier i ekonomi, arbetsliv och entreprenörskap?

Vad säger läroplanen för den grundläggande utbildningen?

- ”Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnena som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Alla läroämnena ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter.
- Innehållet i lärområdena ska väljas enligt principerna för verksamhetskulturen och så att det intresserar eleverna och lämpar sig för samarbete mellan läroämnena och lärare. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena.”
(Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014, sid 32)
- **K6 ARBETSLIVSKOMPETENS OCH ENTREPRENÖRSKAP.** Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället.
- **K3 VARDAGSKOMPETENS.** Vi behöver allt mångsidigare färdigheter för att klara oss i livet och vardagen. Det handlar om hälsa, säkerhet och människorelationer, motion och trafik, att fungera i en teknologiserad vardag och att kunna hantera sin ekonomi och konsumtion, allt sådant som påverkar en hållbar livsstil.

Vad säger de unga, lärarna och TAT?

Mitt liv mina pengar

De unga pratar om pengar.
Det lönar sig att lyssna på dem.

[Titta på videon](#)

Hur borde man undervisa om ekonomi i skolorna?

Lärarna Riitta Mikkola
och Miia Muurinen

[Titta på videon](#)

De tre viktigaste observationerna i undersökningen av lärarnas ekonomikunskaper

Liisa Tenhunen-Ruotsalainen,
Direktör TAT

[Titta på videon](#)

Ekonomikunskaper, arbetslivskompetens och entreprenörskap

ÅK 1–6

Varför och hur?

Varför borde elever få undervisning i ekonomi, arbetslivskompetens och entreprenörskap redan i årskurserna 1–6?

- I nybörjarundervisningen är målet med ekonomiundervisningen att uppmuntra eleverna att hantera sin ekonomi och vara måttliga och sparsamma.
 - Barnets attityder till pengar och ekonomi uppkommer i ett tidigt skede.
 - Användningen av pengar kräver övning. Barnen kan börja öva sig med butikslekar och veckopengar, eller genom att förtjäna en slant genom att göra små hushållssysslor.
 - Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras.
- Det är viktigt att eleverna inom den grundläggande undervisningen får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället.
 - Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället.

På sidorna nedan finns läroinnehåll som kan enkelt användas på lektioner för elever i olika åldersklasser. I innehållen finns infallsvinklar på alla läroämnen.

Helhet: Vi leker ekonomi

För vem: Årskurserna 1–3, och, då innehållen tillämpas, upp till årskurs 6.

Vad är det fråga om? Vi leker ekonomi är en lekfull helhet av uppgifter genom vilka eleverna lär sig de första ekonomikunskaperna som behövs i vardagen, tillsammans med måttlighet och sparsamhet. Materialet för Vi leker ekonomi består av sex korta och aktivitetsinriktade uppgifter:

1. Sparsamhetsnata
2. Leken land-hav-skepp
3. Butiksbingo
4. Sångleken Maja ska gå till butiken
5. Klassens egen appbutik
6. Olles butiksresa
7. Orienteringsuppgifter med ekonomitema

Vad lär vi oss? Eleverna tar sina första steg som självständiga konsumenter och användare av pengar.

Eleverna får en uppfattning om pengarnas värde och får möjlighet att fundera på konsumtion och sparande.

Eleverna övar grundläggande kunskaper och färdigheter som behövs i vardagen, till exempel att gå till butiken.

Materialet erbjuder alla barn mer jämlika utgångspunkter, så att de kan hantera sin egen ekonomi i framtiden.

Gör så här för att ta helheten i användning: ladda ned häftet från webben eller studera de enskilda uppgifterna [här](#).

Teman:
ekonomi,
arbetsliv
och
entrepren
örskap

Vi leker ekonomi och övar oss i arbetslivskompetens

	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6
Tips 1: Sparsamhetsnata	x	x	x	x	x	x
Tips 2: Planering och skattletning	x	x	x	x	x	x
Tips 3: Leken Land-hav-skepp med ekonomitema	x	x	x	x	x	x
Tips 4: Butiksbingo	x	x	x	x	x	x
Tips 5: Sångleken Maja ska gå till butiken	x	x	x			
Tips 6: Klassens egen appbutik	x	x	x	x	x	x
Tips 7: Olles butiksresa	x	x	x			
Tips 8: Ekonomibingo		x	x	x	x	x
Tips 9: Vi lär oss om cirkulär ekonomi				x	x	x
Tips 10: Lektion Mitt liv – mitt ansvar			x	x	x	x
Tips 11: Spelet Ekonomihjälten junior				x	x	x

Tips 1: Sparsamhetsnata

För vem: Åk 1–6

Vad är det fråga om? Eleverna bekantar sig med många olika sätt att spara

Hur? Välj 1–2 elever som är nata.

De försöker få tag i de andra eleverna.

En elev kan undkomma att bli nata genom att huka sig ned och nämna någonting som det är möjligt att spara.

Om eleven inte hittar på ett sparobjekt innan natan får fatt i hen, ska hen stanna på sin plats och hoppa upp och ner.

Andra elever kan rädda den som står och hoppar

genom att nämna för hen någonting som man kan spara.

Obs! Samma elev kan inte rädda sig varje gång med samma sparobjekt, utan avsikten är att hitta på nya sparobjekt.

Byt nata några gånger under leken.

www.tat.fi/tietopankki/saastamishippa/

Tema:
Ekonomi

Tips 2: Planering och skattletning

För vem: Åk 1–6

Vad är det fråga om? Orientering tillsammans med eleverna. Kan också utföras som en skattletningslek på skolgården.

Hur? Förbered kontroller som har olika slags uppgifter som handlar om ekonomi och arbetslivet, t.ex.

På kontrollerna finns 2–3 bilder. Eleverna orienterar parvis, och deras uppgift är att försöka gissa vilken av bilderna innehåller reklam, eller vilket yrke som avses.

Vid kontrollerna finns bilder på föremål. Eleverna studerar bilderna och berättar vilka föremål som kan återvinnas, eller så uppskattar de föremålens priser.

Vid kontrollerna finns bilder på mellanmål av olika slag. Eleverna försöker bestämma vilka av mellanmålen som är hälsosamma, och de uppskattar hur mycket mellanmålen kostar.

Det är bra om orienteringen ordnas efter att eleverna redan diskuterat uppgifternas teman.

Efter orienteringen diskuterar eleverna uppgifterna tillsammans.

www.tat.fi/tietopankki/talousaiheisia-suunnistustehtavia/

Tips 3: Tips 3 Leken Land-hav-skepp med ekonomitema

För vem: Åk 1–6

Vad är det fråga om? Leken hjälper eleverna att få en uppfattning om vad saker och tjänster kostar.

Hur? Till leken behövs tre streck eller ställen som märkts ut

A: en vara som vanligen kostar t.ex. under 2 € i butiken

B: ... under 10 €

C: ... över 10 €

Deltagarna i leken ställer sig vid det mittersta strecket och väntar på handledaren ropar till den vart de ska flytta sig.

Deltagarna och handledaren kommer överens om

hur de rör sig (t.ex. gående, springande, hoppande, i sidogalopp). Byt mellan de olika sätten att röra på sig emellanåt (låt eleverna ge förslag på olika sätt).

Handledaren ropar namnet på en vara och eleven flyttar sig till ett streck som visar vad eleven bedömer att den aktuella varan kostar som ny.

Vad lär vi oss: att förstå prisklassen för olika tjänster och produkter.

Tips för handledaren: välj beloppen och varorna efter elevernas åldersklass!

www.tat.fi/tietopankki/maa-meri-laiva-leikki-talousteemalla/

Tema:
Ekonomi

Tips 4: Butiksbingo

För vem: Åk 1–6

Vad är det fråga om? Eleverna övar sig att handla i butiken antingen genom att besöka en närbutik eller genom att bygga en butik i klassrummet som elever i olika årskurser får besöka.

Det är också möjligt att bjuda in en handlande från orten på besök till skolans egen butik.

Hur? Ge butikens kunden ett bingorutfält med vilket eleverna kan göra uppgifterna i den ordning som de vill.

Vad lär vi oss? Addition och subtraktion, hantering av pengar, multiplikation, rabattprocent.

Eleverna lär sig att samarbeta, ge service och hantera pengar. De lär sig också konsumentkunskaper, dvs.

LÄMPAR SIG BRA SOM HEMUPPGIFT!

sista användningsdagen, rabattprocent, att väga produkter.

www.tat.fi/tietopankki/kauppareissubingo/

Etsin merkinnän, paljonko tuote painaa.	Arvioin etukäteen, paljonko ostokseni maksavat.	Tervehdin myyjää.	Etsin kaupasta pullonpalautuspisteen.
Etsin tuotteesta valmistusmaan.	Etsin tuotteesta viimeisen käyttöpäivän.	Harjoittelen etsimään tuotteiden hintoja.	Harjoittelen maksamaan itse ostokseni.
Etsin ostokuitista kaupan osoitteen.	Harjoittelen punnitsemaan tuotteita.	Etsin tuotteesta parasta ennen-päiväyksen.	Etsin kaupan aukioloajat.
Tarkistan ostokuitista, paljonko ostokset maksoivat yhteensä.	Otan kestokassin mukaan kauppareissulle.	Kiitän myyjää.	Tarkistan, että tuotteen pakkaus on ehjä.

Teman:
ekonomi,
arbetsliv
och
entreprenö
rskap

Tips 5: Sångleken Maja ska gå till butiken

För vem: Åk 1–3

Vad är det fråga om? Många barn som är i nybörjarundervisningsåldern börjar gå till butiken självständigt. Därför kan elever i den här åldern uppleva att en sånglek som handlar om att gå till butiken är aktuell för dem, och de kan lätt hitta anknytningar till deras eget liv i leken. Det är viktigt för en elev att få höra sitt eget namn. Därför kan sångens ord ändras efter vem som är med i leken. Det är också viktigt att få uppleva delaktighet, och därför får barnen själva hitta på i sången vad det kan finnas att köpa i butiken och var produkterna eventuellt förvaras.

Vad lär vi oss? Hushållsfärdigheter och delaktighet. Hjälper eleven att bilda sig en uppfattning om de grundläggande processerna inom konsumtion. Gör eleven delaktig i sysslorna och besluten i hemmet. Får eleven att tänka på att det gäller att planera sin ekonomi

K1: Förmåga att tänka och lära sig

L3: Vardagskompetens (OPS 2014)

www.tat.fi/tietopankki/maiija-on-lahdossa-kauppaan-laululeikki/

Maija on lähdössä kauppaan
Kati Pajari

1. Mai - ja on läh - dös - sä kaup - paan. Mi - tä hän siel - tä os - tai - si? Mai - ja kat - soo kaap - piin. Mi - täs siel - tä puut - tuu? Siel - tä puut - tuu ba - naa - ni - a, li - sä täänse os - tos - lis - taan. Kau - pas - sa on sit - ten hel - pom - paa muis - taan, mi - tä on os - tet - ta - vaa.

2. Leevi on lähdössä kauppaan. Mitä hän sieltä ostaisi? Leevi katsoo jääkaappiin. Mitäs sieltä puuttuu? Sieltä puuttuu jogurttia, lisätään se ostoslistaan. Kaupassa on sitten helpompaa muistaa, mitä on ostettavaa.

3. Lotta on lähdössä kauppaan. Mitä hän sieltä ostaisi? Lotta katsoo pakastimeen. Mitäs sieltä puuttuu? Sieltä puuttuu jäätelöä, lisätään se ostoslistaan. Kaupassa on sitten helpompaa muistaa, mitä on ostettavaa.

LEIKITÄÄN TALOUITTA 7

Tips 6: Klassens egen appbutik

”Vi lär oss medieläskunnighet och ekonomikunskaper tillsammans!”

För vem: Åk 1–6

Vad är det fråga om? Klassen bygger en egen appbutik

Uppmuntrar eleverna att anpassa sina idéer till andras idéer, vidareutveckla idéerna tillsammans och presentera dem för andra. (Läroplanen K1, K6)

Lär eleverna att uppmärksamma de upplysningar som ges om olika tjänster.

Hjälper eleverna att tänka på olika sätt att köpa produkter och tjänster.

I avsnittet går läraren och eleverna tillsammans igenom vad en app är och vilka olika appar eleverna känner till. Hur kan man köpa appar? Vad kostar appar? Diskutera i korthet apparnas åldersgränser.

Hur? Dela in eleverna i grupper på cirka tre elever per grupp. Eleverna får till uppgift att i grupp planera 1–2 appar

som kan användas med telefon. Läraren kan hjälpa eleverna genom att inspirera dem att tänka på t.ex. om deras app underlättar användarens vardag på något sätt. Eller kan appen handla om något trevligt tidsfördriv? Eller t.ex. ge information eller ha ett nyttigt ändamål?

Eleverna ska hitta på ett namn för sin app, skapa en ikon för sin appbutik och utarbeta en kort presentation. Kostar appen någonting för användaren? Har appen en åldersgräns?

Av gruppernas arbeten sammanställs klassens egen appbutik. Hur butiken ska genomföras, överenskoms på förhand.

www.tat.fi/tietopankki/luokan-oma-sovelluskauppa/

Temat:
ekonomi,
arbetsliv
och
entreprenörskap

Tips 7: Olles butiksresa

För vem: Åk 1–3

Vad är det fråga om? Berättelsen om Olles butiksresa

Hur? Läraren läser en berättelse för klassen. Därefter diskuterar eleverna berättelsen.

Vilka tankar väckte sagan hos eleverna?

Varför kände Olle sig spänd när han skulle gå ensam till butiken?

Vem var det som hjälpte Olle?

Hur har elevernas egna butiksresor gått?

Prata om hur man beter sig artig i butiken.

Vilka människor finns det i butiken utöver dig själv?

Hur ska man bära sig åt när man går ensam till

butiken? Och hur ska man göra i grupp?

Hur kan man ta hänsyn till andra i butiken?

Hur kan man hjälpa en kompis när man handlar i butiken?

www.tat.fi/tietopankki/ossin-kauppareissu/

Tema:
Ekonomi

Tips 8: Ekonomibingo

För vem: Åk 2–6

Vad är det fråga om? Multiplikationstabeller

I ekonomibingon övar sig eleverna multiplikationstabellen för 2 (eller vilken siffra som helst) för den följande uppgiften. Gå först igenom multiplikationstabellen för två med eleverna och skriv svaren på tavlan.

Hur? Med bingorutfält med 3x3 rutor.

Efter att ni gått igenom multiplikationstabellen, be att eleverna ritat ett bingorutfält med 3 x 3 rutor i sina häften för bingospelet. När de ritat rutorna, be att eleverna skriver svaren på multiplikationstabellen för två (inte nummer 20) i slumpmässig ordning i sina rutfält, dvs. 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16 och 18.

Efter detta frågar läraren i slumpmässig ordning tal från multiplikationstabellen för två och eleverna ringar in svaren i sina egna rutfält. Den första som får bingo, vinner.

Spelet kan spelas på samma sätt också med andra multiplikationstabeller. Det är möjligt att göra spelet svårare genom att öka hastigheten.

Vad lär vi oss? Vi övar oss multiplikationstabeller på ett trevligt sätt

Teman:
ekonomi,
arbetsliv
och
entreprenörskap

Tips 9: Vi lär oss om cirkulär ekonomi

För vem: Åk 4–6

Vad är det fråga om? Vi bygger en verkstad för cirkulär ekonomi

Hur? Eleverna bygger en verkstad för cirkulär ekonomi, där vi t.ex.

- Tittar på videor om cirkulär ekonomi tillsammans
- Utvecklar egna företag inom cirkulär ekonomi i grupp
- Leker återvinning, t.ex. leken Hur ska jag återvinnas.

Eleverna kan bygga ett återvinningsställe i skolan för en vecka, och de kan texta hur de skulle återvinna olika material.

Skolan bjuder in lokala företag och experter inom cirkulär ekonomi på besök till skolans verkstad för cirkulär ekonomi.

Vad lär vi oss? Eleverna blir bekanta med cirkulär ekonomi och återvinning och lär sig förstå hur de kan anpassa sina egna konsumtionsvanor och bättre iaktta principerna för cirkulär ekonomi.

www.tat.fi/tietopankki/on-aika-siirtya-kiertotalouteen/

Teman:
ekonomi,
arbetsliv
och
entreprenörskap

Tips 10: Virtuell lektion Mitt liv – mitt ansvar

För vem: Åk 3–6

Vad är det fråga om? På lektionen förstår eleverna vad ansvar är och diskuterar ansvar med tanke på deras egen framtid. Lektionens kärnteman är ansvar, ägande, att använda egna pengar, samhället, förebyggande av snatteri och förtroende.

Vad lär vi oss?

- Vad ansvar betyder, med hjälp av berättelser
- Hur samhället fungerar (pengar, arbete, entreprenörskap, ägande)
- Varför det är fel att snatta och hur vi kan göra hållbara val
- Att använda våra egna pengar
- Vilken betydelse våra val har för vår egen framtid

Hur? Videolektionen och lärarens material finns på en och samma adress:

www.tat.fi/tietopankki/mun-elama-mun-vastuu-virtuaalioppitunnin-valmistelumateriaali/

Färdig videolektion på 45 minuter!

Ladattava materiaali / Alakoulu, 4.–6. luokat

Mun elämä, mun vastuu -
virtuaalioppitunnin
valmistelumateriaali

Teman:
ekonomi,
arbetsliv
och
entreprenör-
skap

Tips 11: Spelet Ekonomihjälten junior

För vem: Åk 4–6

Vad är det fråga om? Spelet Ekonomihjälten junior är ett avgiftsfritt spel som lär ut ekonomikunskaper.

Spelet är avsett för alla som är intresserade av ekonomi och klimatet, som vill lära sig mer om hur pengar kan användas på ett hållbart sätt och om hur de kan påverka med sina egna val.

Spelet uppmuntrar spelarna att vara aktiva och ansvarsfulla aktörer gentemot miljön och klimatet.

Spelet hjälper spelarna att skapa sig en uppfattning om deras egen användning av pengar och om konsekvenserna av deras verksamhet för klimatet samt uppmuntrar spelarna att överväga sina val i vardagen.

Spelet är avsett för elever i årskurserna 4–6 och det är tillgängligt utan kostnad för alla spelare.

Hur? Användaren behöver inte registrera sig för att spela.

Spelet fungerar via en webbsida och därför behöver spelaren inte ladda ned någon separat app.

Spelet lanseras i november 2021. Följ med TAT:s webbplats: www.tat.fi/

I lärarens material hittar läraren tips om hur spelet kan användas i undervisningen. www.tat.fi/opettaja/

Tema:
Ekonomi

Exempel på en veckas läsordning för åk 1–6

MÅNDAG

Gemensam start

FM: Tema: Ekonomi
Tips 11 och 3, tema:
ekonomi

Lunch

EM: Tema: ekonomi
Tips 8
Artiklar, videor och
grupparbeten kring
temat

Gemensam
avslutning

Gemensam start

FM: Tema:
entreprenörskap
Tips 9 + inlägg av
företagare inom
cirkulär
ekonomi/video

Lunch

EM: Tema: Ekonomi
och arbetslivet
Tips 2 och 4

Gemensam
avslutning

ONSDAG

Gemensam start

FM: Tema:
entreprenörskap
Tips 10 + besök av
en handlare/
inlägg av en
företagare, video

Lunch

EM: Tema: Ekonomi
och arbetslivet
Tips 6

Gemensam
avslutning

TORSDAG

Gemensam start

FM: Tema: Ekonomi
Tips 1 + 2:

Lunch

- Eleverna jobbar med sina arbeten för att slutföra dem
- Dokumentering
- Portfölj
- Videor
- Intervjuer
- Besökare
- Företagsbesök

Gemensam
avslutning

FREDAG

Veckans kulmen

- T.ex. Ekonomi- och arbetslivskarneval
- Mässa
- Film
- Besökarpotpurri
- Besök i företag i närområdet
- Bli bekant med skolans och stadens yrken och vägar genom arbetslivet

Gemensam
avslutning på veckan:
Vad lärde vi oss?

Ekonomikunskaper, arbetslivskompetens och entreprenörskap

ÅK 7–9

Varför och hur?

Varför borde ekonomi och arbetslivsfärdighet behandlas i olika läroämnen i alla årskurserna 7–9? Det är viktigt att ge undervisning i ekonomi, arbetsliv och entreprenörskap:

- Ekonomikompetens är en medborgarfärdighet utan vilken man inte klarar sig i livet.
- Ingen blir mästare över en natt, utan det kräver övning.
- Det är väldigt stressande för en ung vuxen att råka ut för ekonomiska problem i början av sitt självständiga liv. Upplevelsen om att hen kan hantera sin ekonomi och klarar sig även om inkomsterna är små är en starkt skyddande faktor för sådan stress.
- Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras.
- Det är viktigt att eleverna inom den grundläggande

undervisningen får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället.

- Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället.

På sidorna nedan finns läroinnehåll som kan enkelt användas på lektioner för elever i olika åldersklasser. I innehållen finns infallsvinklar på alla läroämnen.

Tips 1: Hantera sin privata ekonomi

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Ekonomihjälten lär ut matematik, samhällslära, svenska och engelska

Spelet finns också i svensk- och engelskspråkiga versioner, och tack vare detta kan spelarna lära sig ekonomisk terminologi i dessa språk. Det tar cirka 45 minuter att spela spelet från början till slut.

Som stöd till spelet har vi utarbetat fem färdiga lektioner:

- Lektion 1: Mormors arbetsläger och annat jobb
- Lektion 2: Första jobbet
- Lektion 3: Lånet till Kalle
- Lektion 4: Semesterresan
- Lektion 5: Ränta på ränta

Elever i åk 8 kan också delta i den årliga tävlingen Ekonomihjälten. Eleverna kan öva sig för tävlingen genom att spela det avgiftsfria mobilspelet Ekonomihjälten. Följ med tävlingens tidtabell på webbplatsen för Ekonomihjälten.

Hur? Gå till webbplatsen: www.taloussankari.fi

Spelet kräver inte registrering och det kan spelas med mobiltelefon, pekdator och bärbar dator. Det är möjligt att spara ett halvfärdigt spel och fortsätta det senare.

Tema:
Ekonomi

Tips 2: Kahoot-spel som handlar om ekonomi och arbetslivet

För vem: Åk 7–9 (alla läroämnen)

Vad är det fråga om? Ett Kahoot-spel

En tävling som gäller ekonomi, arbetsliv och entreprenörskap ordnas i form av ett Kahoot-spel.

Hur? Alternativ 1 (färdig mall):

I Tralla finns bra instruktioner för en tävling med 15 frågor som projektet för ekonomikunskaper har tagit fram.

Frågorna kan vara lite knepiga, men det går att gissa i Kahoot.

För läraren finns bra svar som kan gås igenom med deltagarna efter spelet.

tralla.fi/tuotekortit/taloustaitohanke-

taloussanastovisa/

Alternativ 2 (mall som aktiverar eleverna):

Läraren delar eleverna i grupp och eleverna gör Kahoot-frågesporter enligt temat för hela klassen eller för varandra.

Eleverna kan söka information om ekonomi, arbetsliv och entreprenörskap på webben (t.ex. [Kunkoululoppuu.fi](https://kunkoululoppuu.fi)) eller i läroböcker. Eleverna uppmuntras att bygga en tävling med 10–15 punkter på Kahoot-plattformen.

Temat:
ekonomi,
arbetsliv
och
entreprenör-
skap

Tips 3: ABC för ekonomi och placering

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Identifiering av ekonomitermer

ABC för ekonomi och placering – hur många termer känner du igen?

Hur?

Som förfrågan som besvaras i par/tävling:
Ordförklaring

Som tävling mellan smågrupper: Vem vet svaret?

Agentuppgift: bokstäverna lottas ut och eleverna får ta reda på vad ett ord/begrepp betyder och förklara det för klassen. Eleverna kan arbeta t.ex. i par.

www.kunk

Testaa talous- ja sijoitustermistön tunteksesi alla olevien aakkosten avulla. Klikkaamalla sanoja saat auki termien oikeat selitykset.

A = arvonlisävero
B = bisnesenkeli
C = corporate governance
D = devalvaatio
E = emoyhtiö, euribor
F = finassipolitiikka
H = hintakilpailukyky
I = inflaatio
J = johdannainen
K = korkomarginaali
L = luottoluokitus
M = merkintä
N = NASDAQ
O = osinko
P = pääomatulovero
R = rahasto-osuus

Tema:
Ekonomi

Tips 4: Hur är du som användare av pengar?

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Eleverna får testa hur de är som användare av pengar. Fler test: Tips 16.

Hur? Eleverna och läraren pratar först om pengar och användning av pengar (t.ex. veckopengsförfarandet, hushållssysslor, sommarjobb).

Efter detta kan eleverna göra ett test:
www.kunkoululoppuu.fi/millainen-rahankayttajat-olet/

Resultaten diskuteras efter testet. Det är viktigt att prata om pengar som ett medel eller som ett redskap. Hur ska pengar hanteras? Vad ska de

räcka till?

Mistä saat pääasiallisesti rahat elämiseen?

Vanhemmilta ja sukulaisilta

Käyn töissä koulun ohessa

Lainaan kavereilta

Tema:
Ekonomi

Tips 5: Vi lär oss om cirkulär ekonomi

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Lektion om cirkulär ekonomi

Syftet med denna lektion är att eleverna blir bekanta med cirkulär ekonomi som begrepp och lär sig förstå hur de kan anpassa sina egna konsumtionsvanor och bättre iaktta principerna för cirkulär ekonomi.

Hur? Det finns två animerade filmer som kan användas

Färdiga frågor som stöd för samtalet eller som uppgifter:

- På vilket sätt uppkommer det förluster när man har bil?
- Vilka lokaler är tomma största delen av tiden? Vilka problem orsakar det?
- Hur mycket textilavfall uppkommer det varje år? Varför uppkommer det så mycket textilavfall?

Fler frågor, tips och länkar till videorna:
www.tat.fi/tietopankki/kiertotalousoppitunti/

Tema:
Cirkulär
ekonomi

Tips 6: Placering

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Eleverna får lära sig vad placering är

Hur? Titta på videon: [4 myter om placering och sparande](#)

Reflektera över följande frågor:

- Hur börjar man placera?
- Varför vill du placera?
- För vilket ändamål placerar du?
- När behöver du pengarna och hur mycket risk är du beredd att ta?

Efter detta tittar eleverna på videon: [Hur börjar man placera?](#)

Läs fler tips om ämnet och Börsstiftelsens guide [Näin aloitat osakesijoittamisen](#)

Läraren kan också samtala med eleverna om yrken och företag i finansbranschen

Bonusuppgift: Läroämnet matematik kan kopplas till denna helhet. Med hjälp av matematik är det möjligt att åskådliggöra fenomenet ränta på ränta och öva att räkna ut ränta. Eleverna kan beräkna exempel på vilken avkastning placeringar med olika avkastningar kan ge under en viss period.

Tema:
Ekonomi

Tips 7: Podcasts som stöd och innehåll för undervisningen

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Puhu rahasta-podcaster i videoform

I avsnitten diskuterar programledarna med unga om ekonomi, arbetsliv och entreprenörskap.

Ämnen är bl.a.

- Mitt liv mina pengar
- När allting inte går som planerat i fråga om pengar
- Vad var och en borde veta om ekonomi
- Hantera din egen ekonomi
- Via PRAO till sommarjobb
- Skapa ditt eget jobb och tjäna pengar

Hur? Podcasten har gått i två säsonger och avsnitten finns att se på adressen:

<https://www.kunkoululoppuu.fi/puhu-rahasta/>

Eller

www.youtube.com/user/kunkoululoppuu/playlists

(välj podcasten Puhu rahasta på listan)

Längden på ett avsnitt är 10–15 min.

T.ex. Eleven kan välja ett avsnitt som väcker hens intresse och anteckna tankar om avsnittet: vad lärde hen sig av det och om vilka tre punkter i innehållet skulle hen berätta för klasskamraterna?

Teman:
ekonomi,
arbetsliv
och
entreprenörskap

Tips 8: Duunikoutsi hjälper den unga att skaffa arbetslivskompetens

Tema:
arbetsliv

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Duunikoutsi är en avgiftsfri mobilapp med vilken den unga kan öva olika färdigheter för arbetslivet.

I appen väljer den unga ett avsnitt efter sitt intresse: Ska hen gå sin första PRAO-period, eller ska hen t.ex. söka sommarjobb.

Duunikoutsi innehåller tips om följande: jobbsökning, steg i jobbsökningsprocessen, redskap som kan användas för att förbereda sig för en intervju, uppmuntrande tester, arbetslivets spelregler och inspirerande karriärberättelser.

Appen hjälper den unga att identifiera sina egna starka sidor och att hitta ord för dem.

Den unga får en färdig, kompetensbaserad CV. En funktion som bygger på artificiell intelligens hjälper den unga att beskriva och berätta om sitt kunnande.

Vad lär vi oss?

1. Den unga får mer information och coaching som hjälper hen att ta sig ut i arbetslivet
2. Efter att den unga gått igenom innehållen i Duunikoutsi vet hen hur man söker ett jobb
3. Med hjälp av Duunikoutsi lär sig den unga att identifiera och sätta värde på sitt kunnande.

Ta i användning: Duunikoutsi kan laddas ned avgiftsfritt i Apples och Googles appbutiker.

Appen kan användas med telefon eller pekdator.

Duunikoutsi-undervisningspaket
www.kunkoululoppuu.fi/duunikoutsi/

Tips 9: Diskutera framtidens val

För vem: Unga i åk 7–9 som funderar på sina framtidsval

Vad är det fråga om? Mediet Kun koulu loppuu består av en webbplats och en kanal i de sociala medierna

Vad lär vi oss?

- Den unga lär sig att bilda sig en uppfattning om olika utbildnings- och karriärval, söka till PRAO-perioden och sommarjobb och att identifiera sina egna starka sidor.
- Den unga får information om ekonomi och entreprenörskap.
- Den unga ser många alternativ: olika branscher får synlighet och kan berätta för den unga om de möjligheter som de erbjuder. Den unga får information om entreprenörskap.
- Den ungas arbetslivsfärdigheter utvecklas via PRAO

och sommarjobb.

- Den unga vet vad hen gör härnäst.

Gör så här för att ta helheten i användning: Den unga kan välja i enlighet med temat vilket avsnitt hen vill studera på egen hand eller i smågrupp: PRAO-perioden, sommarjobb, vilken bransch, var studera, entreprenörskap och välbefinnande.

Den unga kan hålla ett föredrag om innehållet för klassen. Detta moment kan också avläggas som grupparbete eller hemuppgift.

Tjänsten finns på adressen www.kunkoululoppuu.fi, och mer information finns på @kunkoululoppuu Insta

Temat:
ekonomi,
arbetsliv
och
entreprenö
rskap

Tips 10: Olika läroämnen arbetslivsorienterat

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Uppgifterna i guiden TÖIHIN SIITÄ! hjälper den unga att lära sig om arbetsplatser och arbete i många olika perspektiv.

Guiden innehåller uppgifter som anknyter till arbetslivet i olika läroämnen.

Uppgifterna kan kopplas till PRAO-perioden eller så kan de användas under temadagar och som en del av undervisningen.

I de färdiga uppgifterna finns tre avsnitt:

UNDERSÖK: Ämnen undersöks på olika sätt. Du kan intervjua, skugga eller söka information på annat håll.

HANDLA: Med hjälp av frågorna kan du i olika

perspektiv studera hur en arbetsplats fungerar och hur arbete görs.

FÖRSTÅ: Diskutera hur temat anknyter till ditt eget liv.

Hur? Uppgifterna, instruktionerna och tipsen finns på www.kunkoululoppuu.fi/tet/tet-tehtavia-eri-oppiaineisiin/

Temat:
ekonomi,
arbetsliv
och
entreprenörskap

Tips 11: Vart går pengarna? Budgetövning

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Håller dina pengar på att ta slut? Funderar du någonsin vart pengarna går?

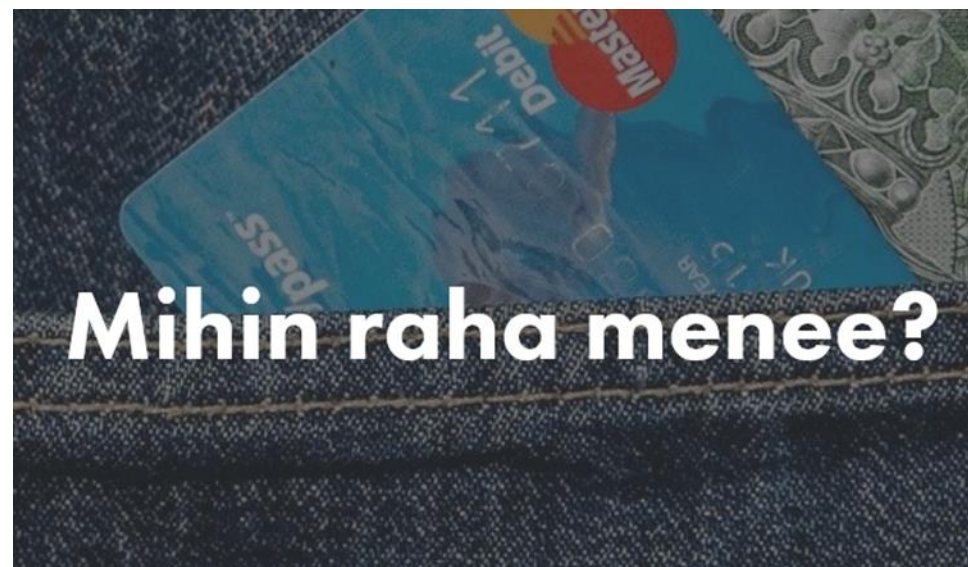
Hur? Varje elev uppskattar eller utreder vart pengarna går på vecko- eller månadsnivå.

En färdig budgetmall och ytterligare tips som stöd för diskussionen finns på:

www.kunkoululoppuu.fi/munelama/mun-rahatsaastaminen/mihin-raha-menee/

Efter detta går eleverna igenom budgetmallarna i smågrupper, varefter klassen diskuterar t.ex. hur man kan förtjäna och spara pengar i högstadieåldern.

Jokeruppgift: Även om godis som kostar 2–5 € kan låta förmånligt, kan vi räkna ut hur godis som kostar till exempel 4,5 € kostar dig om du köper det 4 gånger i veckan i ett års tid.

Tema:
Ekonomi

Tips 12: Hur kan du spara och varför lönar det sig att spara?

För vem: Åk 7–9

Vad är det fråga om? Det finns många orsaker att börja spara, eftersom olika människor sparar pengar av varierande anledningar.

Om det var svårt för dig att svara på frågan i rubriken, rekommenderar vi att du reflekterar över om det finns någonting som du skulle vilja göra eller uppnå i framtiden.

Det kan kännas lättare att börja spara om du har något syfte eller mål för de pengar som du sparar.

Hur? Eleverna kan fundera ut fem orsaker att spara

pengar. Uppgiften kan göras individuellt eller i grupp.

Dessutom kan eleverna fundera ut 10 olika sätt att spara pengar.

Flera videor som stöd för lektionen (se Tips 11)

Möjliga svar finns på adressen:

www.kunkoululoppuu.fi/munelama/mun-rahastaminen/miksi-kannattaa-saastaa/

Tema:
Ekonomi

Tips 13: Bli entreprenör?

För vem: Åk 7–9

Vad? Drömmer du om att bli entreprenör? En entreprenör ska ha en idé och gedigen kompetens i något område. Om personen tror på sin idé och är färdig att jobba för den, är det en bra idé att pröva på att vara entreprenör.

Hur?

Diskutera: Vad är entreprenörskap?

Ta reda på: Olika former av företagsverksamhet

Eleverna övar sig att grunda företag med fiktiva företag

Eleverna kan göra entreprenörskapstestet: Testa dina kunskaper och färdigheter som entreprenör

Bakom länken finns flera videor om unga entreprenörer och nyheter om entreprenörskap.

Allt innehåll samt instruktioner och tips finns [här](#)

Tema:
entreprenörskap

Tips 14: Videor om ekonomi för elever i åk 7–9

Videor:

1. Vad lönar det sig att placera på? feat. Rahajunnut
2. Varför lönar det sig att placera? feat. Rahajunnut
3. Vilka aktier ger avkastning? feat. Rahajunnut
4. Hur spara pengar?
5. 4 myter om placering och sparande
6. Hur börjar man placera?
7. Bli placerare på under fem
8. Dags att skaffa ett skattekort
9. Dags att skaffa ett bankkort
10. Emmis berättelse: snabblånen blev ett problem

Dessutom finns det många videor om yrken som

anknyter till ekonomi och arbetsliv:

Till exempel Mångsidiga uppgifter inom löneberäkning –
Ekonomiadministrationsförbundet

**Alla dessa videor finns på Kun koulu loppuu-
webbsajtens [Yotube-kanal](#)**

Via uppspelningslistan på Youtubekanalen Kunkoululoppuu
hittar du alla länkar samlade under punkten:
Taloudenhallinta

Tips 15: Videor och tester som anknyter till arbetsliv

Många videor per ämnesområde:

1. PRAO-perioder
2. Sommarjobb
3. Entreprenörskap
4. Branschspecifika videor efter den ungas eget intresse
5. Videor om olika yrken
6. Tips för jobsökning

Dessutom finns det många videor om olika yrken! Alla finns att se [här](#)

Välj på uppspelningslistan utifrån ämnesområdet

Tester:

[Hur är du som användare av pengar?](#)

[Testa dina ekonomikunskaper](#)

[Duunikone](#)

[Entreprenörskapstest](#)

[Arbetslivets spelregler](#)

Exempel på en veckas läsordning för åk 7–9

MÅNDAG

Gemensam start

FM: Ekonomiteman
Till exempel Tips
1,2,3

Lunch

EM:
Arbetslivsteman
Till exempel Tips
8,16,18

Gemensam
avslutning

TISDAG

Gemensam start

FM:
Entreprenörskapstem
an
Till exempel Tips 13,16,18

Lunch

EM:
Ekonomiteman
Till exempel Tips 4, 5,
6, 14

Gemensam
avslutning

ONSDAG

Gemensam start

FM: Arbetslivsteman
Till exempel Tips 7, 9

Lunch

EM:
Ekonomiteman
Till exempel Tips 11,
12, 14

Gemensam
avslutning

TORSDAG

Gemensam start

FM: Arbetslivsteman
Till exempel Tips 10,
15

Lunch

EM:
Eleverna jobbar med
sina arbeten för att
slutföra dem

- Dokumentering
- Portfölj
- Videor
- Intervjuer
- Besökare
- Företagsbesök

Gemensam
avslutning

FREDAG

Gemensam start

- Ekonomi- och arbetslivskarneval
- Mässa
- Film
- Besökarpotpurri
- Besök i företag i närområdet
- Bli bekant med skolans och stadens yrken och vägar genom arbetslivet

Gemensam
avslutning
Vad lärde vi oss?

Ytterligare tips

Bjud in arbetsgivare och företag i området att delta i temadagarna – det lönar sig alltid att fråga efter besökare, att ställa frågor tillsammans eleverna eller låta eleverna ställa frågor själva!

Dramaövning om hur man ringer till ett företag (t.ex. för att söka en PRAO-plats eller ett sommarjobb):

- Eleverna skriver ett manus i smågrupper. Reflektera innehållen tillsammans eller med andra grupper. Kommer de viktigaste punkterna fram? T.ex.: Hälsning, presenterar sig själv med hela sitt namn, saklighet, röststyrka, andra personers närvaro och ljud i miljön, klocktid och samtals avslutning. Övningarna kan också filmas på video eller övas i praktiken i par. Vuxna i skolan kan medverka som motparter i övningen, t.ex. i rollen som intervjuare.

För **åk 1–6** och kanske för åk 7–9 en uppgift som bär genom hela veckan. Uppgiften kan ges till hemuppgift. Det är viktigt att i läsordningen reserveras bestämda tider då uppgiften inleds och då eleverna får respons.

- T.ex. åk 7–9: Kartläggning av en förälders, fadders eller

grannes karriär, från PRAO-perioden till sommarjobb, studier och de första arbetsplatserna och yrket i dag. Genomförs med intervju (live eller per telefon). Frågorna kan skrivas på förhand i skolan.

- T.ex. åk 1–6: Studera en förälders, grannes, fadders eller mor- eller farförälders yrken. Genomförs med intervju (live eller per telefon). Klassen kan tillsammans skriva frågorna på förhand i skolan.

Under **temadagarna** ordnas en frågetimme/frågetimmar med en företagare, en lärare eller rektorn eller hälsovårdaren, eller med en representant för vilket yrke som helst.

- I den gemensamma starten på morgonen informeras eleverna om den som medverkar i dagens frågetimme. Eleverna kan reflektera över frågor som gäller arbetslivet och pengar under dagen. De kan ställa frågor till gästen på frågetimmen. Det är också bra om lärarna förbereder sig med tilläggsfrågor. Frågetimmen kan inledas med att gästen berättar lite om sig själv, sin karriär och sin arbetsplats.

Idéer till hemuppgifter

TAT:s materialbank för lärare

- I materialbanken hittar du olika slags läromaterial som kan användas som stöd i undervisningen om ekonomi, arbetsliv och entreprenörskap i årskurserna 1–6, 7–9 och andra stadiet.
- www.tat.fi/opettaja/

Tralla

- I tjänsten Tralla hittar du enkelt ett stort urval material, metoder och verktyg för utveckling av entreprenörskompetens på ett och samma ställe. I tjänsten finns gott om material om ekonomikunskaper och entreprenörskap som du hittar enkelt med en sökfunktion.

- tralla.fi/

Webbplatsen Kunkoululoppuu

- En webbplats för unga och för vuxna i den ungas närhet. Webbplatsen informerar om studieplatser efter grundskolan och gymnasiet, samt om sommarjobb och arbetslivet. För unga som funderar på sina framtidsval.
- www.kunkoululoppuu.fi/munelama/mun-rahat/

Mer information

I **appen Duunikoutsi** kan den unga göra en del av utmaningarna eller uppgifterna som hemuppgifter så att t.ex. avsnittet om den första arbetsplatsen avläggs i sin helhet under temadagarna. Detta kan betraktas som en helhet av coachning i arbetslivsfärdighet. Som belöning för detta få den unga en kompetensbaserad CV.

Den unga kan göra budgetövningen på veckonivå och följa upp sin familjs utgifter (t.ex. mat, fritidsaktiviteter, boende, räkningar, försäkringar, bilåkning och resor i kollektiva färdmedel och andra utgifter som aktualiseras). Det vore bra att göra övningen tillsammans med föräldrarna och att prata om dess innehåll varje dag.

- Färdig budgetmall och ytterligare tips: www.kunkoululoppuu.fi/munelama/mun-

rahat/saastaminen/mihin-raha-menee/

Konceptkarta över elevens drömmar som gäller arbetslivet och framtiden. Hur kan elevens liv se ut t.ex. år 2030 (elever i åk 7–9) eller 2040 (elev i åk 1–6)?

- Till exempel Vilka branscher och yrken intresserar, vilka arbetsplatser och företag skulle kunna vara intressanta arbetsplatser, på vilka ställen vill den unga sommarjobba, hur mycket vill den unga förtjäna, var i Finland vill den unga arbeta, hur är det möjligt att skaffa sig drömyrket (studier och andra faktorer)

TAT

<https://www.tat.fi/info/>